

KİLİS'TE ÇALIŞAN SURIYELİ SİĞINMACILARIN SOSYO- EKONOMİK YAPISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A STUDY ON THE SOCIO-ECONOMIC STRUCTURE OF THE EMPLOYEES
SYRIAN REFUGEES IN KILIS

DOI:10.17755/esosder.81867

Sadettin PAKSOY¹
Mine KARADENİZ²

Öz

Bu çalışma ile Kilis'te çalışan Suriyeli sığınmacıların sosyo-ekonomik yapısı araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Suriye'de iç savaşın başladığı tarihten itibaren Kilis'e önemli sayıda sığınmacı gelmiştir. Bu sığınmacıların çoğu şehir merkezinde yaşamakta ve çalışmak durumundadır.

Şehir merkezinde yaşayan sığınmacıların önemli bir kısmı yaşamını sürdürebilmek için çeşitli işlerde çalışmak zorundadırlar.

Araştırma sonuçlarına göre; sığınmacıların %79'u çifte vatandaş olmak istemektedir. Suriye'deki iç savaş biterse %79 sığınmacı geri dönmek istemekte, diğer bir ifade ile %21'lik kısım Türkiye'de kalmak istemektedir. Sığınmacıların yaklaşık %44'ü Türk vatandaşı ile evlenmek istemektedir. Sığınmacıların yaklaşık %57'si eğitimini Kilis'te sürdürmek istemektedir. Çalışan sığınmacıların yaklaşık %68'i Devletten yardım almamaktadır. Sığınmacıların %60'ı iyi bir iş bulduğunda Türkiye'ye yerleşmeyi düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Sığınmacılar, Ekonomik Analiz, Kilis

Abstract

Whit this study, socio-economic structure of Syrian refugees has been investigated. According to the results, a considerable amount of refugees came to the province of Kilis after the beginning of civil war in Syria. Most of those refugees are living and working in the city center.

Most of them have to work in various positions in order to live on.

Results show that 79% of refugees want to obtain dual citizenship. 79% of refugees want to go back when civil war is over in Syria. In other words 21% of people want to reside in Turkey. 44% of people wish for marriage with a citizen of Turkey. 57% of refugees want to continue their education process. 68% of people do not receive aid from Turkish government. 60% of people plan to reside in Turkey if they will get a sufficient job opportunity.

Keywords: Syrian refugees, Economic Analysis, Kilis

¹Doç. Dr., Kilis 7 Aralık Üni. İİBF, spaksoy@kilis.edu.tr

²Kilis 7 Aralık Üni. Sos. Bil. Enst. İktisat Anabilim Dalı

1. GİRİŞ

2010 yılının Aralık ayı ortalarına doğru Arap Coğrafyasında ortaya çıkan “Arap Baharı”, 2011 yılının Ocak ayı sonlarına doğru Suriye’yi de etkisi altına almıştır. Bazı Arap ülkelerinde bu bahar sonlanmış gibi gözükse de, Suriye, Irak ve Yemen gibi ülkelerde iç savaş olanca hızıyla devam etmektedir.

Beşinci yılına giren Suriye’deki İç Savaş, 911 km sınır hattını paylaşan Türkiye’yi hem çok yakından ilgilendirmekte hem de siyasi, ekonomik ve sosyal olarak çok fazla etkilemektedir.

Bugün Türkiye’nin farklı illerinde yaklaşık 2,5 milyon Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır. Kilis İlinde ise neredeyse Kilislilerden daha fazla Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Bu sığınmacıların çoğu yaşamlarını devam ettirebilmek için çalışmak zorundadırlar.

Bu çalışmada, Kilis’te çalışan Suriyeli sığınmacıların soyo-ekonomik yapısı incelenmiştir. Çalışmanın verileri anketlerle elde edilmiş ve sonuçlar yorumlanarak öneriler getirilmiştir.

2. ARAP BAHARINA GENEL BİR BAKIŞ

Arap Baharı, 21.yüzyılın en büyük sosyal ve siyasi değişim olaylarından biridir. Arap Dünyasında yaşanan en büyük değişim hareketidir. Arap Baharı, 2010 yılında başlayan, hala devam eden, Arap nüfusunun çoğunlukta olduğu ülkelerde yaşanan halk hareketlerinin ortak adıdır (<http://tr.wikipedia.org>, 2015).

Arap Baharı; Arap halklarının demokrasi, özgürlük ve insan hakları taleplerinden ortaya çıkmış; bölgesel, toplumsal bir siyasi-silahlı harekettir. Bu baharda; protestolar, mitingler, gösteriler ve iç çatışmalar yaşanmış ve birçok Arap diktatörü devrilmiştir. Arap Baharı; Tunus, Mısır, Libya, Suriye, Bahreyn, Cezayir, Ürdün ve Yemen’de büyük çapta; Moritanya, Suudi Arabistan, Umman, Irak, Lübnan ve Fas’ta küçük çapta olmak üzere tüm Arap Dünyasında yaşanmıştır. Arap ülkelerinde mitingler, protestolar, halk ayaklanmaları ve silahlı çatışmalar olmuştur. Arap Baharı; Suriye, Irak, Yemen gibi ülkelerde halen etkili bir şekilde devam etmektedir (<http://tr.wikipedia.org>, 2015).

Arap halklarının demokrasi talepleri olarak ortaya çıkan bu halk hareketleri, “*Arap dünyasında yaşanan en büyük değişim*” olarak yorumlanmaktadır.

Demokrasinin yayılma ve gelişim göstermesi sürecinde Arap Ortadoğu’su epeyce geç kalmıştır. Bunun temel nedeni, bölgenin genel olarak uzun sayılabilecek bir süre sömürge yönetimi altında kalmasının yanı sıra; aile, klan³, mezhep bağlarının Arap toplumlarında çok güçlü olmasıdır. Bu durum otoriter yönetimlere zemin hazırlamış ve değişime olan direnci arttırmıştır (Orhan, 2011: 22-23). Bunun dışında Arap ülkelerinin dışa kapalı ekonomileri, sanayileşmeleri, çok fazla petrol kaynaklarına sahip olmalarına rağmen hala tarıma dayalı bir altyapının bulunması, bireyciliğin ağır basması demokrasiyi geciktiren ve Arap Baharı’nı başlatan önemli etkenler olmuştur. Bu nedenlerin dışında, ekonomik durumun çok iyi olmaması, yoksulluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik, işsizlik gibi nedenler de Arap Baharı’nı tetikleyen nedenler arasında gösterilebilir (Öztoprak, 2012: 9).

³ :Klan (Boy): Ortak bir atadan geldiklerine inanan, kendi aralarında evlenmeyen, hem ana, hem de baba çizgisine göre düzenlenmiş, birbirleriyle akraba, birden çok büyük ailenin bir araya gelmesi sonucu oluşan toplumsal birlik.

Arap Baharı'nın ortaya çıkmasındaki nedenler şu şekilde sıralanabilir (Paksoy ve vd., 2013:177-178):

- *Ekonomik Nedenler:* İşsizlik, enflasyon, zor yaşam koşulları, gıda sıkıntısı.
- *Siyasal Nedenler:* Demokratik olmayan diktatörlük yönetimlerinin varlığı, bireysel özgürlüklerin kısıtlı olması, kötü, baskıcı, usulsüz ve yozlaşmış yönetimlere karşı halk nezdinde gelişen tepki.
- *Kültürel Nedenler:* Küreselleşen dünyada artan iletişim ve ulaşım imkânlarının sonucu olarak halkın, özellikle de Arap gençlerinin sosyal medya üzerinden görüp, haberdar oldukları daha demokratik ülkelere ve toplumlara özenmeleri ve sisteme karşı isyan etmeleri.
- *Uluslararası Nedenler:* Başta ABD olmak üzere Batı dünyasının aktif siyasi desteği, NATO'nun Libya'daki muhalif kuvvetlere Kaddafi güçlerini bombalayarak yaptığı stratejik askeri yardım.

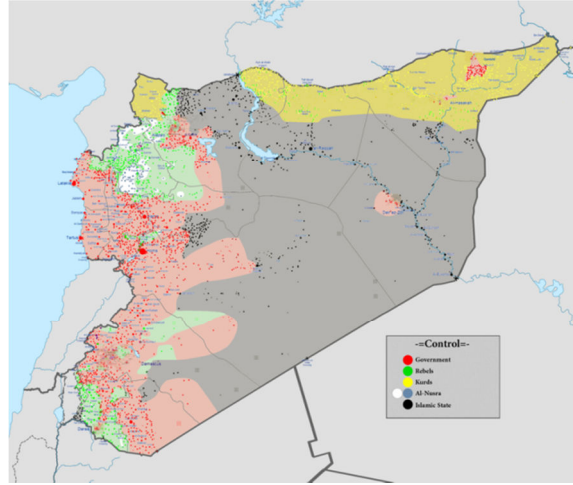
Arap Baharı'nı meydana getiren pek çok neden vardır ancak temel neden Arap rejimlerinin ekonomik iflasıdır. O nedenle seküler, dindar, Müslüman, Hristiyan pek çok siyasi grup birlikte, omuz omuza Arap siyasetini sarsmıştır. Bu farklı grupları bir araya getiren ortak dinamik “*ekonomik başarısızlık*”tır. Bu açıdan Arap Baharı, 1979 İran Devrimi gibi dinsel yahut Nasır olayında olduğu gibi ideolojik bir olay değildir. Arap Baharı, sıradan insanların temel meselesi olan yüksek fiyatlar, konut sorunu gibi dinamiklerin temel olarak ortaya çıkardığı bir süreçtir (Bacık, 2011: 17).

3. SURIYE'DE YAŞANAN İÇ SAVAŞA GENEL BİR BAKIŞ

Suriye İç Savaşı (Suriye Devrimi, Suriye isyanı veya Suriye krizi -Arapça: الأزمة السورية); Suriye Baas Partisi'ne sadık askerler ve bu partiyi iktidardan indirmek isteyen muhalifler arasında süregiden silahlı mücadelenin adıdır. Suriye'de gösteriler 15 Mart 2011'de başlamış ve Nisan 2011 tarihinde ülke çapına yayılmıştır. Gösteriler, Arap Baharı olarak bilinen, Orta Doğu'daki daha geniş bir protest hareketin parçasıdır. Göstericiler, ailesi 1971 yılından beri iktidarı elinde tutan Beşar Esad'ın istifasını ve 1963 yılından beri ülkeyi idare eden Baas Partisi'nin iktidarı bırakmasını talep etmektedir. Nisan 2011 tarihinde Suriye Ordusu başkaldırıyı bastırmak için görevlendirilmiş ve askerler ülke genelinde göstericiler üzerine ateş açmıştır. Aylarca süren askeri kuşatmaların ve baskının ardından gösteriler silahlı isyana dönüşmüştür. Çoğunlukla firari askerler ve sivil gönüllülerden oluşan muhalif güçler, merkezi bir liderlik olmaksızın direnişe geçmişlerdir. Ülke genelindeki hemen her kasaba ve şehirde yaşanan çatışmalar asimetrik savaş niteliğindedir. 2013 yılında Hizbullah, Beşar Esad'a sadık güçlerin yanında savaşa dahil olmuştur. Beşar Esad yönetimi Rusya ve İran'dan askeri ve parasal destek alırken, muhalifler Katar ve Suudi Arabistan'dan silah desteği almaktadır. Haziran 2013 tarihi itibarıyla Beşar Esad yönetimi ülkenin %30-40'ını ve ülke nüfusunun %60'ını kontrol etmektedir. 2012 sonlarındaki bir BM raporu, iç savaşın Nusayri Şebbiha milisleri ve Sünni muhalifler arasında süregiden “bariz derecede mezhepsel” bir çatışma olduğunu bildirmiş, fakat hem muhalefet, hem de hükümet bunu reddetmiştir (<https://tr.wikipedia.org>, 2015).

Birleşmiş Milletler'e göre ölü sayısı Ocak 2015 tarihi itibarıyla 220.000'i aşmıştır. Raporlara göre on binlerce gösterici devlet hapsedilerinde hapsedilmiş, bu göstericiler sistematik işkenceye ve teröre maruz bırakılmıştır. Uluslararası organizasyonlar hem Baas Partisi hükümetini, hem de muhalefeti insan hakları ihlalleriyle suçlamışlardır. Birleşmiş Milletler'in ve Uluslararası Af Örgütü'nün hem 2012 yılında, hem de 2013 yılında Suriye'deki soruşturmaları ve saha araştırmaları sonucunda, insan hakları ihlallerinin, işkencelerin ve

savaş suçlarının büyük kısmının Baas Partisi hükûmeti tarafından yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Savaşta kimyasal silahlar birden fazla kez kullanılmış ve bu durum uluslararası tepki çekmiştir (<https://tr.wikipedia.org>, 2015).

Harita 1. Suriye İç Savaşı

Suriye'nin pek çok şehrindeki gösterileri hükümet güçleri kanlı bir şekilde bastırma yoluna gidince, olaylar daha da büyümüş ve ufak çaplı çatışmalar yerini muharebelere bırakmıştır. Sonucunda, on binlerce insan hayatını kaybetmiştir. İlk büyük çatışmalar Humus, Dera ve Şam'da yaşansa da kısa sürede tüm ülke geneline yayılmıştır. Humus Kuşatması, Baniyas Kuşatması, Rastan ve Talbiseh Muharebeleri, 2011 Cisir eş Şuğur Muharebesi ve Hama Kuşatması ilk büyük şehir savaşlarının yaşandığı noktalar olmuştur. 2012 ve 2013 yılları muhaliflerin avantajı ele geçirdikleri yıllar olmuşlardır. Muhalifler, Şam şehir merkezine bir kaç km'ye kadar yaklaşmışlar, Halep'in büyük bölümünü ele geçirmişlerdir. Humus'ta şehir merkezinde sert çarpışmalar yaşanmıştır. Kuzey ve Doğu Suriye büyük bir oranda rejimin elinden çıkmıştır. PYD⁴ Afrin, Kobani ve Haseke'de özerk kantonlar ilan etmiştir. 2013 yılının sonu ve 2014 yılı başında muhaliflerin dış desteği büyük oranda kaybetmesi ve aralarında çarpışmaya başlaması sonucu rejimin ilerlemeye başladığı bir dönem olmuştur. Şam şehir merkezi büyük oranda güvenlik altına alınmış, Hama ve Humus kırsalı büyük oranda muhaliflerden temizlenmiş ve Lazkiye yolu güvence altına alınmıştır. IŞİD (DAEŞ)⁵, kuzey ve doğudaki bölgelerin çoğunu ele geçirmiştir. 2015 yılında IŞİD'in hava bombardımanlarıyla eski gücünden uzak bırakılması ve muhaliflerin pek çok bölgede işbirliğine gitmesi ile rejim ilerleyişi durdurulmuş, muhalifler Halep kuşatmasını kırmış, İdlip şehir merkezini rejimden almış ve İdlip kırsalını büyük oranda rejimden temizlemişlerdir

⁴ PYD: Demokratik Birlik Partisi'nin kısa adıdır. Kürtçe adı Partiya Yekîtiya Demokrat olup, Arapça adı ise حزب الديمقراطي الاتحاد Hizb Al-Ittiḥad Al-Dimuqrāṭiy)'dir. 2003 yılında Kürtler tarafından Suriye'nin kuzeyinde kurulmuş bir siyasi partidir. Günümüzde hala faaliyet göstermektedir. Lideri Salih Müslim'dir. Askeri kolu yaklaşık 65,000 kişiden oluşan Halk Koruma Birlikleri'dir (YPG). PYD, 30 Kasım 2015 tarihinden bu yana Sosyalist Enternasyonal'in danışma üyesidir.

⁵ :IŞİD (DAEŞ): **Irak ve Şam İslam Devleti** (kısaca **IŞİD**; Arapça: **الدولة الإسلامية في العراق والشام**, ed-Devlet'ül İslâmiyye fi'l Irak ve's Şam), resmî adıyla **İslam Devleti** (kısaca **İD**; Arapça: **الدولة الإسلامية**, ed-Devlet'ül İslâmiyye), ya da **Irak ve Levant İslam Devleti** (kısaca **ILİD**), ağırlıklı olarak Irak ve Suriye'de etkinlik gösteren, bu bölgede hilafet devleti kurmak amacıyla güvenlik güçlere ve sivillere karşı stratejik ve sansasyonel eylemler yapan yasadışı silahlı örgüttür. Hiçbir ülke tarafından devlet olarak tanınmamaktadır. Eski adının Arapçadaki kısaltmasının (داعش, Arapça telaffuzu: Da'ış) okunuşunun Latinizasyonu olan **Daes**, **Daiş** ya da **Deaş** adlarıyla da bilinir

(<https://tr.wikipedia.org>, 2015). Harita 1'de Suriye İç savaşında savaşıyan grupların elinde tuttuğu yerler gösterilmektedir.

Bugün Suriye süper güçlerin savaş oyunu oynadığı bir ülke haline gelmiştir. IŞİD ile mücadele gerekçe gösterilerek, başta ABD olmak üzere kwalisyona dahil ülkeler ile Rusya Federasyonu, İran hatta Çin Halk Cumhuriyeti Suriye topraklarını kendi ülke toprakaları gibi kullanmaktadırlar. Kwalisyon Güçleri IŞİD ile mücadele ederken, Rusya, İran ve Çin Esad rejmine destek vermektedirler.

24 Kasım 2015 tarihinde Suriye sınırında Türkiye hava sahasını ihlal eden SU-24 tipi bir Rus savaş uçağı, Türk F-16'ları tarafından düşürülmesi ile, Türkiye ile Rusya arasında büyük bir kriz çıkmış, bu kriz iki ülke arasında ekonomik ve siyasi krize dönüşmüştür. Rusya, bu kriz sonrası Suriye'deki askeri varlığını bölgeye gönderdiği savaş uçakları, füzeler ve savaş gemileri ile daha da güçlendirmiştir.

Diğer tarafta, Suriye'nin Kuzey batısında bulunan Bayırbucak Türkmenleri, bir yandan IŞİD'e karşı mücadele ederken, diğer yandan Rusya'nın havadan, Rejmin askerleri ve Şii milislerin de karadan saldırısına maruz kalmaktadırlar.

4. SURIYE'NİN EKONOMİK YAPISI

Savaştan önce hükümet aleyhtarlığının en yüksek olduğu yerler, çoğunlukla dindar Sünnilerin ikamet ettiği ülkenin fakir kısımları olmuştur. Bu yerlerin başında çok yüksek yoksulluk oranlarıyla mücadele eden Dera ve Humus gibi şehirler gelirken, bu şehirlerin kırsal bölgeleri 2011 yılı başında kuraklık yaşamıştır. Devletin ekonomik politikaları çoğunlukla hükümetle yakın ilişkilere sahip küçük bir azınlığa fayda sağlamıştır. 2011 yılı başları itibarıyla Suriye, yaşam standartlarında ulusal çapta bir kötüleşme yaşamış, emtia fiyatları fahiş derecede artmış ve yüksek genç işsizliği oranları görülmüştür. Suriye nüfus artış hızına bağlı olarak genç bir nüfusa sahiptir. Nüfusun %51,2'sini 19 yaşın altındakiler, %30,8'ini 20-39 yaş arasındakiler, % 14,7'sini 40-64 yaş arasındakiler ve %3,3'ünü 65 yaşının üzerindeki oluşturmaktadır (KTO, 2008: 3).

Diğer Arap ülkeleri ile karşılaştırıldığında Suriye halkının öğrenim seviyesi yüksektir. İyi eğitilmiş bir işgücü vardır. 10 yaşın üzerindeki nüfusun % 76,9'u okur-yazardır. Bu oran erkek nüfusta % 89,7 kadın nüfusta ise % 64 oranındadır (KTO, 2008: 3).

Suriye'nin 15 yaş üstündeki toplam işgücü yaklaşık 5,3 milyondur. Bunların % 30'u tarım, % 39'u hizmet, % 13,5'i sanayi, % 12,3'ü inşaat, % 5,4'ü ulaşım ve iletişim sektörlerinde çalışmaktadır (KTO, 2008: 3).

Suriye Anayasası, prensipte temel siyasi, medeni ve sosyal hakları garanti altına almakla birlikte, ekonomik ve sosyal haklar, medeni ve siyasi haklara kıyasla, nispeten daha iyi durumdadır.

Aralarında çalışma, sosyal güvenlik, eğitim ve sağlığın da bulunduğu temel ekonomik, sosyal ve kültürel haklar Anayasal güvence altındadır. Ancak gerekli reformların eksikliği, mali kaynak yetersizliği, kötü yönetim, yaygın yolsuzluk ve bürokrasi nedeniyle bunlar tam olarak hayata geçirilememektedir (KTO, 2008: 3). Harita 2'de Suriye Arap Cumhuriyeti'nin coğrafi konumu görülmektedir.

Harita 2. Suriye Arap Cumhuriyeti

5. TÜRKİYE'YE GELEN SURIYELİ SİĞINMACILAR

Suriye'de beşinci yılına giren iç savaş, dünyanın en büyük insani ve güvenlik krizlerinden birini oluşturmaktadır. 29 Nisan 2011 tarihinde Suriye'den Türkiye'ye giriş yapan 252 kişiden oluşan ilk kafilden bu yana, Aralık 2015 tarihi itibari ile Türkiye'ye sığınan Suriyeli sayısı 2,2 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Uyguladığı “açık kapı politikası” ile sınırdan giriş yapan her Suriyeliye “geçici koruma statüsü” veren Türkiye, Aralık 2015 itibariyle mülteci krizine yaklaşık 8 milyar dolar harcamıştır. Türkiye'de bulunan Suriyelilerin ülkelerine geri dönme ihtimali iç savaşın şiddetlenmesi nedeniyle giderek zayıflamaktadır. Suriyeli mültecilerin durumunu ortaya koyan bu durum, konunun insani, hukuki, siyasi, toplumsal ve mali yönleriyle çok boyutlu bir analizi gerektiren karmaşık bir sorun haline gelmesine neden olmuştur.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK)'ne göre Suriyeli sığınmacı sayısının 2015 yılı sonunda 4 milyon 270 bine ulaşmasının beklendiği ifade edilmektedir. Haziran 2015'te 24 bin Suriyeli sığınmacının Türkiye'ye giriş yaptığı, Türkiye'nin dünyanın en fazla sığınmacı ağırlayan ülkesi olduğu ve Suriyeli sığınmacıların % 45'inin Türkiye'de bulunduğu belirtilmiştir.

6. KİLİS'TE YAŞAYAN SURIYELİLER

Kilis'teki Suriyeli sığınmacılar, ya konteynır kentlerde ya da şehirde veya köylerde yaşamlarını sürdürmektedirler.

6.1. Öncüpnar Kampında Barınanlar

Öncüpnar konteynır kenti 17.03.2012 tarihinde kurulmuştur. Bu kentte Aralık 2015 tarihi itibari ile 10.385 Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır. Kentte yaşayanların tüm ihtiyaçları Türkiye tarafından karşılanmaktadır. Kentte kreş, anasınıfı okulu, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde Arapça eğitim ve öğretime devam edilmektedir. Bu kentte cami, alışveriş yerleri vb. gibi ortak kullanım alanları da mevcuttur.

6.2. Elbeyli Kampında Barınanlar

Elbeyli konteynır kenti 01.06.2013 tarihinde Elbeyli İlçesine yakın bir yerde kurulmuştur. Bu kentte Aralık 2015 tarihi itibari ile 23.389 Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır. Kentte yaşayanların tüm ihtiyaçları Türkiye tarafından karşılanmaktadır. Kentte kreş, anasınıfı okulu, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde Arapça eğitim ve öğretime devam edilmektedir. Yine bu kentte cami, alışveriş yerleri vb. gibi ortak kullanım alanları da bulunmaktadır.

6.3. Şehir Merkezinde Yaşayanlar

Suriye’de başlayan iç savaşla birlikte (Ocak 2011) Kilis İl merkezi ve diğer yerleşim yerlerine Suriyeli sığınmacılar gelmeye başlamıştır. 15.04.2015 tarihi itibarı ile İl merkezinde resmi kayıtlara göre Aralık 2015 tarihi itibarı ile 79.441 sığınmacı yaşamaktadır (Kilis AFAD İl Koordinatörlüğü, 2015). İl merkezinde ve/veya köylerde yaşayıp da kayıt altına alınmayan sığınmacıların da olduğu bilinen bir gerçektir. Bu sığınmacılar şehir içinde kiraladıkları ev, dükkân ve apartman dairesi gibi yerlerde kalmaktadırlar. Bunlara İl genelinde 23 sivil toplum kuruluşu ve Kilis halkı yardım sağlamaktadır. Bu sığınmacıların önemli bir kısmı iş yerlerinde, sanayide, bağ-bahçe işlerinde, inşaat işlerinde vb. yerlerde çalışmaktadır.

İl merkezinde 1 anaokulu, 4 ilkokul, 5 ortaokul ve 3 lise (1’i özel lise) Arapça eğitim ve öğretime devam etmektedir.

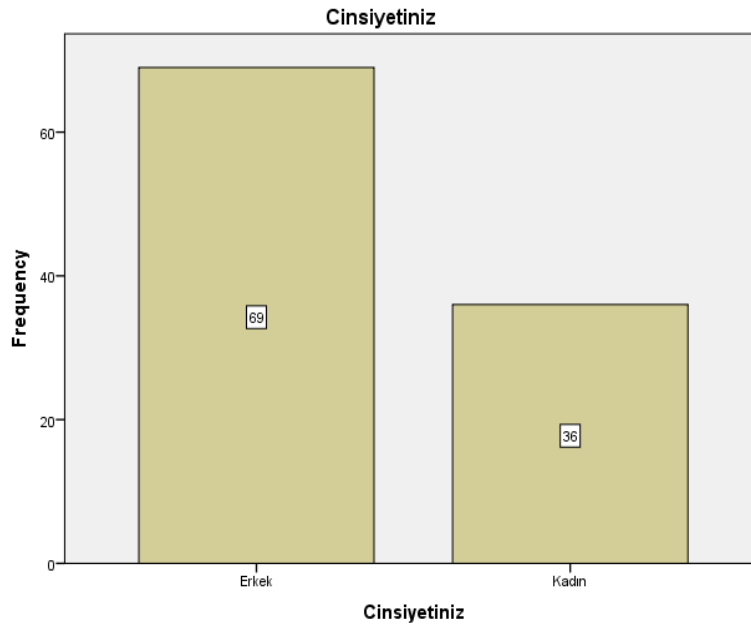
7. KİLİS’TE ÇALIŞAN SURIYELİ SIĞINMACILARIN SOSYO-EKONOMİK YAPISI

Bu çalışmanın birincil verilerini elde etmek için, Kilis’te çalışan Suriyeli sığınmacıların sosyo-ekonomik yapısını ortaya koymaya yönelik anket yapılmıştır. Anketler; 2015 yılının Mart ayında yüz yüze görüşülerek doldurulmuştur. Anket uygulanan 105 kişi tamamen tesadüfi olarak seçilmiştir. Anketlerle elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilip, yorumlanmıştır.

Çalışmanın ikincil verilerini ise, konu ile ilgili yapılan diğer bilimsel çalışmalar (makale vb.) oluşturmaktadır.

7.1. Örneklemin Cinsiyet Dağılımı

Ankete katılan 105 örneklemden 69’u (%65,7) erkek, 36’sı (%34,3) ise bayandır. Dolayısıyla ankete katılanların çoğunluğunun erkek olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Şekil 1).

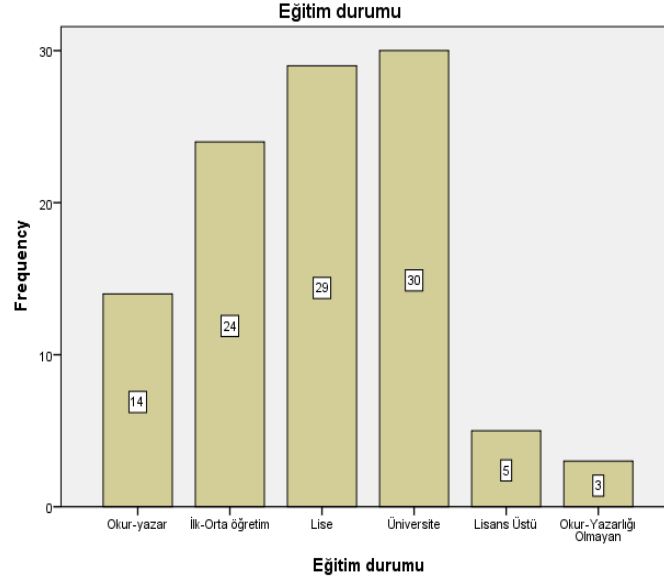

Şekil 1. Örneklemin cinsiyete göre dağılımı

7.2. Örneklemin Eğitim Durumu

Ankete katılanlardan 3 kişinin okur-yazar olmadığı, 14 kişinin okur-yazar olduğu, 24 kişinin ilk-orta öğretim mezunu olduğu, 29 kişinin lise mezunu olduğu, 30 kişinin üniversite

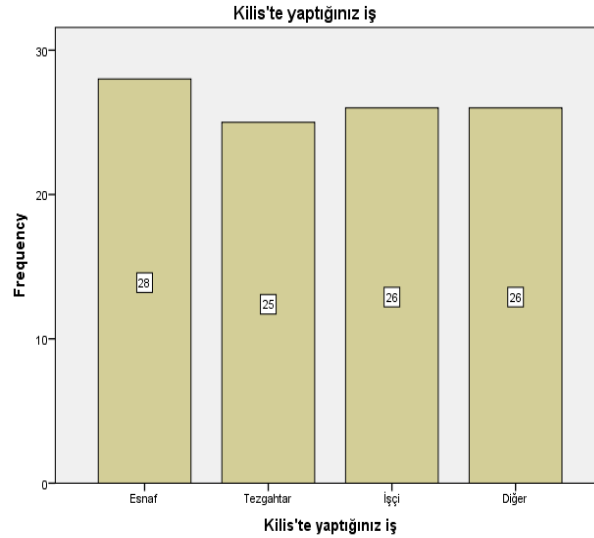
mezunu olduğu ve 5 kişinin de lisansüstü eğitimini tamamlamış olduğu tespit edilmiştir (Şekil 2). Kilis'te çalışan Suriyeli sığınmacıların yaklaşık %61'i lise ve üstü eğitim almıştır.

Şekil 2. Örneklemin eğitim durumu

7.3. Örneklemin Kilis'te Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

105 katılımcıdan 28'i esnaf, 25'i tezgâhtar, 26'sı işçi ve 26'sı diğer meslek gruplarında çalışmaktadır (Şekil 3). Esnaf olarak çalışanlar, Kilisli biri ile ya ortak olarak çalışmakta ya da "vergi levhası" nı kiralayarak esnaflık yapmaktadır.

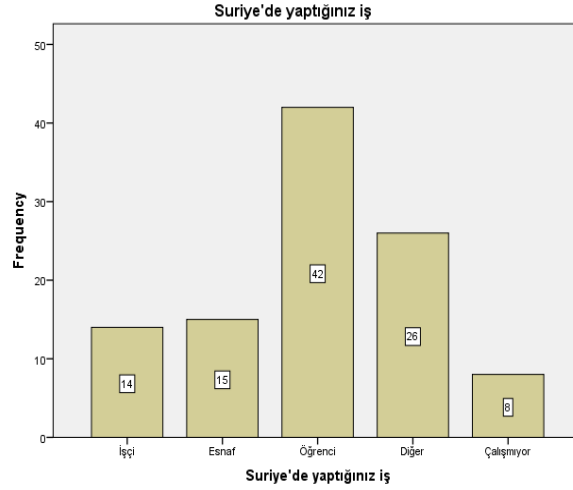

Şekil 3. Örneklemin Kilis'te yaptığı iş

7.4. Örneklemin Suriye'de Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

105 Katılımcıdan 8'i Suriye'de herhangi bir işte çalışmazken, 14'ü işçi, 15'i esnaf, 42'si öğrenci ve 26'sı diğer meslek gruplarından olduğu görülmektedir (Şekil 4). Görüldüğü gibi Kilis'te çalışanların %40'ı Suriye'de öğrenci durumundadır. Bu veriler, iç savaşın öğrencileri önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir.

Şekil 4. Örneklemin Suriye'de yaptığı iş

7.5. Örneklemin Kilis'te Kaldığı Süre

Katılımcılardan 4'ü 1-5 ay aralığından beri, 8'i 6-12 ay aralığından beri, 11'i 13-18 ay aralığından beri ve 64'ü (%61) 25 ay ve üzeriden beri Kilis'te yaşamaktadır. Dolayısıyla katılımcıların büyük çoğunluğu 2 seneden daha uzun süre Kilis'te yaşamaktadır (Şekil 5).

Şekil 5. Örneklemin Kilis'te kaldığı süre

7.6. Örneklemin Dil Sorunu

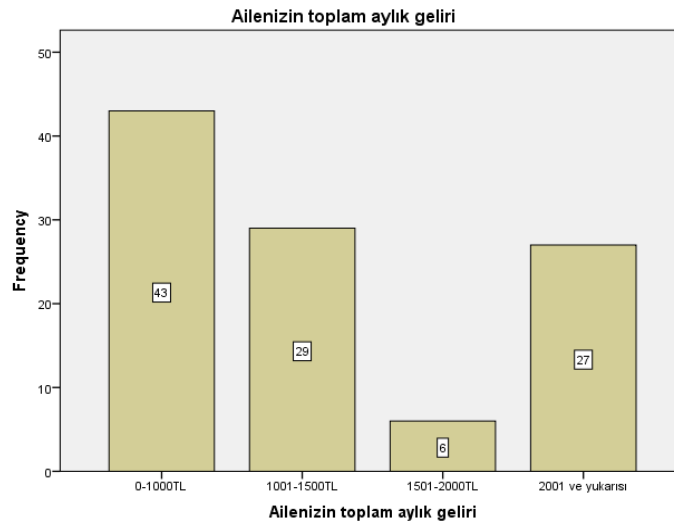
Sığınmacıların 49'u Kilis'te dil (Türkçe) sorunu yaşarken, 56'sı (%53,3) ise herhangi bir dil sorunu yaşamadıklarını belirtmişlerdir (Şekil 6). Bu durum, Kilis'te yaşayan Suriyeli sığınmacıların Türkçeyi hızlı bir şekilde öğrendiklerini göstermektedir.

Şekil 6. Örneklemin Dil Sorunu

7.7. Örneklem Ailenin Toplam Geliri

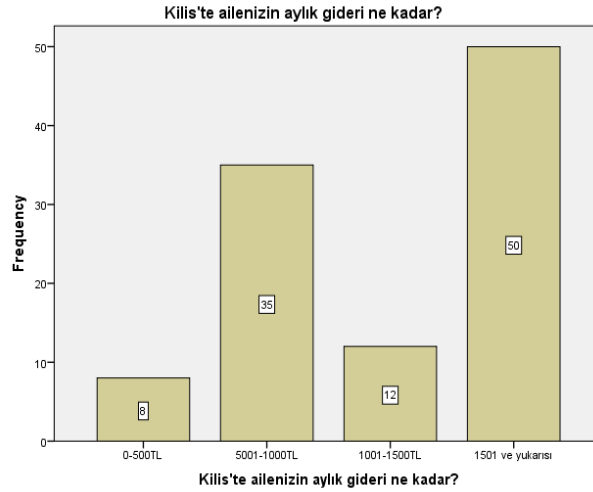
105 katılımcıdan 43'ü 0-1.000 TL arası, 29'u 1.001-1.500 TL arası, 6'sı 1.501-2.000 TL arası ve 27'si ise 2.001TL ve yukarısı aylık gelir elde etmektedir (Şekil 7). Başka bir ifade ile, sığınmacıların %59'u asgari ücretin üzerinde Kilis'te aylık gelir elde etmektedir.

Şekil 7. Örneklem ailenin aylık geliri

7.8. Örneklem Ailenin Aylık Gideri

Ankete katılanların 8'inin 0-500 TL arasında, 35'inin 501-1.000 TL arasında ve 50'sinin 1.501 TL ve yukarısı Kilis'te aylık giderleri olmaktadır (Şekil 8).

Şekil 8. Örneklem ailenin aylık gideri

7.9. Örneklem Ailede Çalışan Kişi Sayısı

Suriyeli sığınmacılara siz dahil ailenizde kaç kişi çalışıyor sorusuna, örneklem yaklaşık %44'ü 1 kişi cevabını vermiştir. 2 ve 3 kişinin çalıştığı aile sayısı ise toplamda 49 kişi (%46,6) olmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Örneklem ailede çalışan kişi sayısı

Kilis'te siz dahil ailenizde kaç kişi çalışıyor?		
Çalışan Kişi Sayısı	Sayı	%
1	46	43,8
2	29	27,6
3	20	19,0
4	5	4,8
5	3	2,8
7	1	1,0
12	1	1,0
Toplam	105	100,0

7.10. Örneklem Çifte Vatandaş Olma İsteği

Ankete katılan 105 Suriyeli sığınmacıya "Türk vatandaşı (çifte vatandaş) istiyor musunuz?" sorusu sorulmuştur. Tablo 2'ye göre katılımcılardan %79'u Türk vatandaşı olmak istemediğini, %21'i ise Türk vatandaşı olmak istediğini belirtmiştir.

Tablo 2. Çifte vatandaş olma isteği

	Sayı	%
Evet	83	79,0
Hayır	22	21,0
Toplam	105	100,0

7.11. Örneklem Suriye'ye Dönme İsteği

"İç savaş biterse Suriye'ye dönmeyi düşünüyor musunuz?" sorusuna örneklem %79'u evet, %21'i hayır cevabını vermiştir (Tablo 3).

Tablo 3. İç savaş biterse Suriye'ye dönme düşünme durumu

	Sayı	%
Evet	83	79,0
Hayır	22	21,0
Toplam	105	100,0

7.12.Örneklemin Türk Vatandaşı İle Evlenme İsteği

Ankete katılan Suriyeli sığınmacılara "Türk vatandaşıyla evlenmek ister misiniz?" sorusu sorulmuştur. Tablo 4'e göre katılımcıların %56'sı hayır, %43'ü evet cevabını vermiştir. Çoğunlukla erkek örneklem bu soruya "evet" cevabı vermiştir.

Tablo 4. Türk vatandaşı ile evlenmek isteme durumu

	Sayı	%
Evet	46	43,8
Hayır	59	56,2
Toplam	105	100,0

7.13. Örneklemin Türkiye'de Okuma İsteği

Tablo 5'e göre 105 örneklemden %57,1'i Suriye'de yarıda kalan eğitimini Türkiye'de tamamlamak isterken, %42,9'u bu soruya "hayır" cevabını vermiştir. Yapılan bir çalışmada, Türkiye'de mültecilerin eğitim sorunları söz konusudur. Bu sorunların çözümüne ilişkin YÖK'ün 03.09.2012 tarihli yazısında "Suriye'de ön lisans, lisans ve yüksek lisans eğitimi görmekte iken, eğitimlerine ara verenlerin Gaziantep, Kilis 7 Aralık, Harran, Mustafa Kemal, Osmaniye Korkutata, Çukurova ve Mersin Üniversitelerinde özel öğrenci olarak ders alabilmelerine" karar vermiştir (Paksoy, H.M. vd, 2012: 56).

Tablo 5. Suriye'de yarı kalan eğitimi Türkiye'de tamamlamak isteme durumu

	Sayı	%
Evet	60	57,1
Hayır	45	42,9
Toplam	105	100,0

7.14.Örneklemin Kamu Kuruluşlarından Yardım Alma Durumu

Anket katılımcılarından %67,6'sı herhangi bir Kamu Kuruluşundan yardım almadığını, %32,4'ü ise bazı Kamu Kuruluşlarından yardım aldığını belirtmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Kamu kuruluşlarından (AFAD, Valilik, Belediye vb.) yardım(para, gıda, giyim, yemek vb.) alma durumu

	Sayı	%
Evet	34	32,4
Hayır	71	67,6
Toplam	105	100,0

7.15.Örneklemin Sivil Toplum Kuruluşlarından Yardım Alma Durumu

Ankete katılanlardan %81'i herhangi bir Sivil Toplum Kuruluşundan yardım almadığını, %19'u ise bazı Sivil Toplum Kuruluşlarından yardım aldığını belirtmiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Sivil Toplum Kuruluşundan yardım alma durumu

	Sayı	%
Evet	20	19,0
Hayır	85	81,0
Toplam	105	100,0

7.16. Örneklemin Türkiye'ye Yerleşme Durumu

Tablo 8'e göre ankete katılan Suriyeli sığınmacılara "İyi bir iş bulduğunuz takdirde Türkiye'ye yerleşmeyi düşünüyor musunuz?" sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %60'ı bu soruya evet cevabını verirken %40'ı hayır cevabını vermiştir. Örneklemin önemli sayılacak bir oranda Türkiye'de kalma isteği vardır.

Tablo 8. İyi bir iş bulduğunuz takdirde Türkiye'ye yerleşmeyi düşünme durumu?

	Sayı	%
Evet	63	60,0
Hayır	42	40,0
Toplam	105	100,0

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

8.1.Sonuç

Komşumuz Suriye'de iç savaş yıllardır devam etmektedir ve yakın gelecekte de bu savaşın bitmesi mümkün gözükmemektedir.

Kilis'te yaşayan Suriyeli sığınmacılar Türklerle ortaklık yapmak suretiyle hem iş yeri açarak hem de işçi olarak çalışmaktadırlar. Çalışanlar arasında her eğitim düzeyinden sığınmacı bulunmaktadır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar genel olarak özetlenirse;

- Kilis'te çalışan Suriyeli sığınmacıların önemli bir kısmı (%42) Suriye'de öğrenci durumundadır.
- Kilis'te çalışan sığınmacıların çoğu yaklaşık 3-4 yıl önce Türkiye'ye sığınmıştır.
- Çalışanların %35'i 500-1000 TL, %50'si de 1500 TL'den fazla gelir elde etmektedir.
- Her aileden 1-3 kişi (%90,5) çalışmaktadır.
- Sığınmacıların %79'u çifte vatandaş olmak istiyor.
- Suriye'deki iç savaş biterse %79 sığınmacı geri dönmek istiyor, diğer bir ifade ile %21'lik kısım Türkiye'de kalmak istiyor.
- Sığınmacıların yaklaşık %44'ü Türk vatandaşı ile evlenmek istiyor.
- Sığınmacıların yaklaşık %57'si eğitimini Kilis'te sürdürmek istiyor.
- Çalışan sığınmacıların yaklaşık %68'i Devletten yardım almıyor. %81'i ise sivil toplum kuruluşlarından yardım almıyor.
- Sığınmacıların %60'ı iyi bir iş bulduğunda Türkiye'ye yerleşmeyi düşünüyor.

8.2. Öneriler

Bu sonuçlara göre Suriyeli sığınmacılar için aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- Suriye'de iş savaş sürdüğü müddetçe Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar burada yaşamaya devam etmeyi düşündüklerinden, bunlar için bir *iş yasası* çıkarılmalıdır. Çünkü sığınmacıların tamamı sosyal güvenlik kapsamı dışında çalışmaktadırlar.

Çalışanlar yasal güvenceye alınmalıdır. Çalışan sığınmacıların Türkiye'ye maliyeti daha az olacaktır.

- Suriyeli sığınmacılar için yasal düzenleme yaparak, Türkiye'de iş yapabilmeleri sağlanmalıdır. Böylece Türkiye'ye *yabancı sermaye girişi* sağlanabilir.
- Türkiye'ye yatırım yapan Suriyeli sığınmacıların T.C. Vatandaşlığına geçişi kolaylaştırılabilir. Bu da, Ülkemizde *yatırım ve üretim artışına dolayısıyla istihdam* artışına neden olacaktır.

KAYNAKÇA

Bacık, G. (2011), "Arap Baharı'ndan Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın Geleceğine Bakmak" Müsiad Çerçeve Dergisi, 57, 16-22, <<http://www.musiad.org.tr/detayArYay.aspx?id=352>>, 13.08.2012.

<http://akademikperspektif.com/2012/02/28/akademik-analiz-dergisi-mart-2012-sayisi-arap-bahari-orta-dogu-ve-turkiye/>, 13.08.2012.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Suriye_%C4%B0%C3%A7_Sava%C5%9F%C4%B1, 07.12.2015.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Arap_Bahar%C4%B1, 03.04.2015.

[http://www.ikv.org.tr/images/files/Akademik-Perspektif-Aralik-2014_30-35\(1\).pdf](http://www.ikv.org.tr/images/files/Akademik-Perspektif-Aralik-2014_30-35(1).pdf), 3.04.2015.

Kilis AFAD İl Koordinatörlüğü Dosya Kayıtları, 2015

BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği), Kasım 2015.

Orhan, O. (2011), "Arap Baharı ve Türkiye" Müsiad Çerçeve Dergisi, 57, 22-28. <<http://www.musiad.org.tr/detayArYay.aspx?id=352>>, 13.08.2012.

Öztoprak, P. (2012) , "Ortadoğu'nun Demokratikleşme Süreci ve Türkiye", Akademik Analiz, Yıl 1, sayı 4. 9-14,

Paksoy, H.M., S. Paksoy, H. Memiş, M. Özçalıcı,(2012). Arap Baharının Sosyo-Ekonomik Etkileri: Türkiye-Suriye Karşılaştırması, II. Bölgesel ve Türkiye Sempozyumu, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF, Kahramanmaraş, 01-02 Ekim 2012.

Paksoy, S., H. M. Paksoy, E. Alancıoğlu, (2013). "Küreselleşmenin Sosyo-Politik Etkileri: Arap Baharı-Socio-Political Effects of Globalization: The Arap Spring", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi-Electronic Journal of Social Sciences, Cilt 12, Sayı : 46, 169-182 pp., 2013.

KTO (Konya Ticaret Odası, (2008). Suriye Arap Cumhuriyeti Raporu, Etüd Araştırma Servisi, Konya.